

15 februari 2022

Kulturdepartementet:

Diarienummer: Ku2021/02071

Remissyttrande över Från kris till kraft. Återstart för kulturen SOU 2021:77

Inledning

Ideell kulturallians är en samarbetsorganisation för det civila samhällets riksorganisationer på kulturområdet. Ideell kulturallians företräder 20 medlemsorganisationer som i sin tur har över en miljon medlemmar, där verksamheten till stor del bedrivs ideellt. Ideell kulturallians riksorganisation samordnar också ett antal regionala ideella kulturallianser runt om i landet.

För den ideella kultursektorn har läget, med den utdragna smittspridningen och de förlängda restriktionerna under pandemin, varit svårt. Kulturen har fått ta ett oproportionerligt stort ansvar under lång tid. Det finns nu på många håll inga eller små ekonomiska marginaler. Ideell kulturallians medlemmars verksamheter har på många håll tvingats lägga ner med resultatet att det skett en långsiktig försvagning av det lokala kulturlivet.

Det är därför viktigt att poängtera att återstarten och återhämtningen av kulturlivet inte är en ”quick fix” utan en långsiktig process som kommer att kräva tid, engagemang och ekonomiska resurser under de närmsta åren.

Betänkandet utgår i stor utsträckning från de kulturpolitiska målen samt de tre offentliga nivåernas roller och ansvar. Det är bra utgångspunkter för att förstå och bidra till att säkerställa den kulturella infrastrukturens fortlevnad. Men Ideell kultursektor är marginaliserad i utredningen. Endast två av förslagen är särskilt inriktade på att stödja en återstart för det ideella kulturlivet. Den föreslagna ekonomiska förstärkningen för ideell kultursektor är mycket liten.

Betänkandet synliggör inte heller i tillräckligt hög utsträckning att de olika delarna inom kulturen hör ihop i ett gemensamt kretslopp, där det ideella kulturlivet utgör basen. Förslagsdelen för stärkt infrastruktur bör därför utökas med en del som ger ett ökat långsiktigt grundstöd till civilsamhällets kulturorganisationer som i stor utsträckning samlar och värnar Sveriges kulturliv.

Ideell kulturallians synpunkter

Sammanfattning

- Betänkandets förslag överlag är positiva och träffar rätt i syftet att stärka kulturens återstart.
- Förslagen för att stärka den ideella kultursektorn är för få och för svaga. Ideell kulturallians är starkt kritiska till att bara några promille av de föreslagna ekonomiska insatserna föreslås gå till ideell kultursektor.
- Istället för att dela ut kulturcheckar på 585 mkr bör pengarna användas för att stärka de ideella kulturarrangörerna.
- Stärk det lokala kulturlivet genom en satsning på långsiktiga och generella bidrag.

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor

Ideell kulturallians är positiva till betänkandets förslag på ett nationellt återstarts- och utvecklingsstöd. Däremot är Ideell kulturallians kritiska till hur dessa medel föreslås fördelas. I betänkandet föreslås den absolut största delen gå till det fria kulturlivet och en förstärkning av kultursamverkansmodellen och endast en liten del till civilsamhällets kulturaktörer. Medlen bör även kunna användas i mycket högre utsträckning även till ideell kultursektors återstart.

Vad gäller förstärkning för utveckling och återstart inom kultursamverkansmodellen är det positivt att förstärka anslagen till regionala kulturverksamheter, men civilsamhället måste även här tydligare finnas med i de regionala satsningarna.

7.2.3 Kulturcheckar som stimulanstöd

Det är viktigt att allmänheten får ta del av levande kultur i återstarten. Men effekten av kulturcheckar är tveksam. Det finns en stor risk att många inte får del av stödet och att mindre arrangörer missgynnas.

Ideell kulturallians avstyrker utredningens förslag om att dela ut kulturcheckar och menar att de 585 miljoner kronorna istället kan användas till att stärka de ideella kulturarrangörerna.

7.3.3 Stärk kultursamverkansmodellen

Ideell kulturallians ställer sig bakom förslaget att förstärkningen föreslås vara permanent, men civilsamhället bör tydligare finnas med i de regionala satsningarna. De regionala kulturplanerna innehåller ofta utförliga beskrivningar av den ideella kultursektorns potential, men i praktiken avsätts för liten andel av medlen till detta område.

7.3.4 Stärk förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer

Ideell kulturallians är positiva till att förutsättningarna för civilsamhällets kulturaktörer bör stärkas, men de föreslagna förstärkningarna är långt ifrån tillräckliga.

Betänkandet har i beskrivningen av utvecklingsområdena fångat flera av de utmaningar som ideell sektor står inför med anledning av pandemin. Därför är det förvånande att läsa om förslagen för civilsamhället från 2024: Kulturrådets anslag för detta ändamål föreslås utökas med 3,5 miljoner kronor. Sammantaget föreslår utredningen ekonomiska satsningar om 3,9 miljarder kronor. Att inte ens avsätta en promille för civilsamhällets utmaningar är Ideell kulturallians starkt kritiska till.

Ideell Kulturallians har beskrivit de ekonomiska förutsättningarna för många föreningar i rapporten Kulturens kapillärer (2021): "Coronapandemin slog hårt mot många föreningar och många ansökningar till Kulturens kapillärer var ett rop på hjälp. De föreningar som i vanliga fall har hög grad av självfinansiering hade ekonomiska problem på grund av det plötsliga intäktsbortfallet när biljettförsäljning, lokaluthyrning och servering fick ställas in."

7.3.5 Långsiktiga stöd

Ideell kulturallians anser att även organisationsbidrag för civilsamhällets kulturaktörer bör vara fleråriga, inte bara verksamhetsbidrag för det fria kulturlivet, som det föreslås i betänkandet. Organisationsbidrag ges till centrala organisationer som verkar i hela landet och fungerar som en paraplyorganisation för lokala föreningar. Organisationsbidraget är ett basbidrag och därför är det av största vikt att det finns en förutsägbarhet och långsiktighet när det gäller bidragens storlek.

7.6.6 Följ kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt

Ideell kulturallians tycker att utredningens beskrivningar under utvecklingsområdena kring behoven av att stärka möjligheterna att producera och tillgängliggöra kultur digitalt är bra. Men förslagen saknar konkretion.

700.000 personer i Sverige saknar uppkoppling. Generellt finns dessa människor på landsbygd och bland de äldre i befolkningen. Därför bör digital kompetens inom kultur och föreningsverksamhet stärkas runtom i landet.

Det offentliga måste hitta former för att möta digitaliseringens möjligheter för konstnärligt skapande, arrangörskap och distribution av kultur. Detta är avgörande för att nå ökad måluppfyllelse kring de nationella kulturpolitiska målen kring delaktighet.

Det krävs en speciell satsning på att stärka den kulturella digitala infrastrukturen. Det finns behov av offentliga medel för att utveckla möjligheterna till digital produktion och konsumtion. Ett riktat stöd för arrangörer. Exempel på sådant som kan ingå i en sådan satsning:

- Utbildning och digital kompetensförstärkning.
- Nya tekniker för att producera och dela lokal kultur.
- Stöd för bättre digital tillgänglighet och inköp av teknik.
- Möjligheten att höja den sociala nivån på uttrycken för digitala sammankomster, så som möten, konferenser och mingel.
- Möjligheten att utforska konstnärliga praktiker digitalt.
- Utvecklad digital infrastruktur.

7.9.1 Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande

Det är bra att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att analysera och kartlägga hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet. Men det bör också undersökas på vilket sätt det ideella kulturlivet bidrar till att fler tar del av kultur redan idag. Myndigheten för kulturanalys skulle kunna ta fram statistik.

I rapporten Kulturens kapillärer konstaterar Ideell kulturallians följande:

”Det ideella kulturlivet finns, med sin föreningsburna struktur, runt om i hela landet. Verksamheten finns också på platser dit institutionerna inte når. Medlemmar i kulturföreningar kan delta på många sätt, och medlemskapet ger möjlighet att aktivt påverka, driva och utveckla verksamheten. De många föreningarna tar gemensamt ett stort ansvar för den delen av de nationella kulturpolitiska målen som kallas ”delaktighetsmålet”: allas möjlighet att delta i kulturlivet. Målet omfattar både möjligheten att ta del av kultur och att göra kultur och få utlopp för sina skapande förmågor. Det innebär också att det ska vara möjligt att verka som konstnär och kulturskapare i hela landet.”

Gunnar Ardelius

Verksamhetschef
Ideell kulturallians

Calle Nathanson

Ordförande
Ideell kulturallians